

שמעתא עמיקתא

גליון תמ"ב | פרשת עקב | תש"פ | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לימי בין הזמנים

חלק שני

טבילת כלים

כלים חד פעמיים (כגון מנגל)

כלי חד פעמי פטור מטבילה, אפי' אם דוחקין עצמן ומשתמשין בו ב' או ג' פעמים. [אג"מ (יו"ד ח"ג סי' כג) מנח"י (ח"ה סי' לב)]. וי"א שיש להטבילם ללא ברכה. [הגר"ש זצ"ל (קונטרס הלכות טב"כ - ישראלון אות לה)]. ונוהגים להקל. [תשובות והנהגות (ח"ד סי' קצב). ועי' באו דברו (ח"ז סי' עא)].

השתמשות חד פעמית בכלי לא טבול

אסור להשתמש בכלי העומד לסעודה ללא טבילה. ואפילו באופן חד פעמי. ואף כשאין בידו להטבילו כלל (וכגון שאין בור הטבילה פתוח). ועי' בסמוך לענין השתמשות בכלי סעודה במלון. ואף לדעת הגר"ש זצ"ל המיקל שם, מ"מ בכלי השייך לבעליו לא מקילינן, כמ"ש הגר"ש זצ"ל גופא בספר טבילת כלים (פ"ד הגה ד). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא בגליון קפ"ו. ומ"מ באופן שאין לו מקום היכן להטביל הכלי, יש עצה לפטרו מטבילה, והיינו על ידי נתינתו במתנה לגוי ולחזור ולקבלו בהשאלה. ומ"מ אין לסמוך על זה אלא עד שיזדמן לו מקווה לטובלו (דאז יקנונו בחזרה מהשאלה). [שו"ע (סי' קכ"ד) ובמנח"י (ח"ה סי' מד) ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליונות ק"ג וקמ"ז].

כלים לא טבולים במלון או צימר של ישראל

כלי סעודה השייכים למלון או צימר וכדומה שבעליהן יהודים, חייבים טבילה, ועל כן אסורים בשימוש כל זמן שלא הטבילום. וי"א שמותר למתארחים להשתמש בהם ללא טבילה. [מנח"ש (ח"ב סי' סו אות יד)]. ואין להקל אלא בשעת הדחק. [תשובות והנהגות (ח"ה סי' רנט). ועי' בדרכ"ת (סי' ע' וסי' פח) ובמנח"י (ח"ה סי' מד) ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליונות ק"ג וקמ"ז].

כלים של חשוד על טבילת כלים

כלי סעודה השייכים למי שחשוד על טבילת כלים. אם ידוע לו בודאי שלא טבל אותם, הדין כנ"ל לענין כלי מלון. ואם ספק הוא ואין בידו לברר (וכגון מחמת חשש שיפגע בבעל הבית וכדו'), רשאי להשתמש בהם. [שם].

קופסאות שימורים

קופסאות שימורים שייצרו עכו"ם, יש אומרים שמיד אחר פתיחתם צריך להוציא מתוכם את תכולתם. [הזו"ה (טבילת כלים פ"ד סוף הגה כ). וכן נקט בתשובות והנהגות (ח"ה סי' תמ"תמו) בכלי מתכות. ועי' באורחות שבת (ח"ה סי' פ"ב סוף הגה ה) דע"כ החזו"ה סמך על דברי המהר"ל (ק"ו"א אות קלו ד"ה דע ע"ד) עד שעת הפתיחה]. וי"א שפטורות מטבילה משום שנעשו ארוי"ל לשימוש רק עי"י ישראל. [הגר"ש זצ"ל (ש"ש ח"ג פ"ט סוף הגה ט), אור לציון (ארו"ח ח"ה סי' כח) והצ"ח (ח"ה סי' כז). והמנהג להקל. [הגר"ש זצ"ל (חוט שני שם ע"מ רכ אות ו ע"מ ר"ט וחוה"מ ע"מ ש"א אות א)].

צנצנות קפה

צנצנות קפה וכדו', מעיקר הדין אינן חייבות טבילה עד שתגמר תכולתן. [המהר"ל דיסקין (ק"ו"א אות קלו ד"ה דע ע"ד) משום דבקונה כלי עם משקה א"צ לשפוך המשקה ולהטבילו, דש"ב ואל תעשה הוי ולא נקרא שימוש. וכ"כ הוא לדעת האג"מ (יו"ד ח"ב סי' מ). וכן פסק האור לציון (ח"ה סי' כד)]. ויש מחייבים. [הזו"ה (שם)]. והמנהג להקל. [הגר"ש זצ"ל (חוט שני שם ע"מ רכ אות ו ע"מ ר"ט וחוה"מ ע"מ ש"א אות א)].

להחזיר העדרף (למקילים לעיל)

אם הוציא את המאכל מהקופסת שימורים או הצנצנות ולא השתמש בכל מה שהוציא, מותר להחזיר את הנשאר לקופסה אף על פי שלא טבל אותה. [ש"ש"כ (פ"ט הגה מד בחדש) בשם הגר"ש זצ"ל, עי"ש טעמו. ועי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' תמו) שכתב שבאופן זה יש לחייב טבילה].

לייחדה לשימוש רב פעמי (למקילים לעיל)

כשאחר השימוש מיחדים אותה לשימוש רב פעמי, י"א שחייבת טבילה. [הגר"ש זצ"ל (שם ע"מ ר"ט אות ו) והאז דברו (ח"ז סי' עא)]. ויש פוטרים. [אג"מ (יו"ד ח"ב סי' מ וס"י קלו). ובסברתו שם נקט ע"מ מהר"ל דיסקין (חובא בתשובות והנהגות ח"ה סי' תמו-תמוז). וכן יוצא מהחלפת יעקב (יו"ד סי' מב) ושאר הפוסקים שפטרו קופסאות שימורים משום שנעשו ארוי"ל לשימוש עי"י ישראל. וכן פסק האור לציון (שם). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

כלים השמללים

כלים השמללים העשויים מחומר המחייב טבילה, אע"פ שע"י הטבלתם במים יש חשש שיתקלקלו, חייבים טבילה. וכדי למנוע לקלוקל הכלי יש לפטרו מטבילה עי"י פירוק חוטי החשמל שבתוך הכלי. [מנח"ש (דפוס ישן ח"ב סי' ט) וקובץ תשובות (ח"ה סי' א)]. ובאופן שהדבר אינו אפשרי יש עוד עצה לפטרו מטבילה, עי"י נתינתו במתנה לגוי ולחזור ולקבלו בהשאלה. [דרכ"ת (סי' ק"ב) בשם שלחן גבוה (סי' תנא וסי' קכ"ד) ועי' באן חי (מטות שנה ב' אותיות ויא) ומנח"י (ח"ה סי' קכ"ד). ואף המ"ב (סי' שכ"ד) ואפשר דיודה בני"ד. ועי' בשמעתא עמיקתא גליונות ק"ו וקכ"ח].

חציצה באחיזת הכלי בשעת טבילתו

הטובל כלי רשאי להחזיקו בידו באופן רפוי (ולא חיישינן שמא יחזיקו בכח ויבוא לידי חציצה). [שו"ע (סי' קצ"ב סוף כח), ה"ט"ו (סי' כז) והש"ך (סי' לה)]. ומ"מ במקום שאפשר יתנו מיד ליד בתוך המים, ואם אי אפשר בכך יש להרטיב הידים במי המקוה. ומ"מ עדיף להכניסו ברשת מחוררת. [לחוש לדעת הג"ח (אות כז) והלבו"ש (חושני דינים אות קצו), הביאו בפתי"ש (שם סי' ק"ד) שמחמירים בזה. ועי' בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ח].

בשרות המזון

אכילת מאכל בשר במסעדה שיש לה הכשר מפוקפק

מעיקר הדין מותר לאכול מאכל כשר או לשתות משקה כשר, במסעדה לא כשרה, או שהכשרה מפוקפק. אולם במקום שחשופי שהרואים יבואו על ידו לידי מכשול, עליו להימנע מזה משום מראית העין, והכל לפי המקום והזמן. [הגר"ש קמנצקי זצ"ל (ספר אמת ליעקב סי' תכה) ובשמעתא עמיקתא גליונות ד' וקמ"ט].

כוס שתייה שנפל בה זבוב

כוס קפה שנפל בה זבוב, יש להסיר הזבוב והשאר מותר אפי' אין רוב לבטל פליטת הזבוב. ובכלי ראשון ואין ששים המחמיר תבא עליו ברכה. [ע"י בשו"ע וברמ"מ (סי' קז סע' ב) ועי' במ"א (סי' ק"ד) וע"י ש"ש (שם) שכדבריהם נוהג העולם. ואף הש"ך (סי' ק"ד) המחמיר היינו בכלי או דהרי בסי' סיח (סי' ק"ק) כ"ח דכלי שיש אינו בולע ומפליט. ועי' במנח"ש (ח"ה סי' תכ"ב). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"ו].

עניני יורה דעה

הכשרת המטבח בצימרים

שיש

המתארח בצימר וכדו' ורוצנו להשתמש בשיש להנחת מאכלים "קרים", אם יש חשש שהשיש נאסר צריך להכשירו כדלהלן:

אם עתיד להשתמש בו באופן ארעי, כגון שמתארח רק יום א', די בניקוי יסודי לפני השימוש. ואם עתיד להשתמש בו באופן קבוע, כגון שמתארח שם כמה ימים, יש לכסותו או להכשירו (כמבואר בסמוך). [ע"י המקורות בדין שלחנות. ומש"כ שיש לכסות הוא ע"פ הרמ"א (סי' קכ"א סע' ה) שחשופי השיש ישתמש בחמין. אלא שבאמת אי"ד שיש היתר דרוב תשמישו ועוד צדדים ק"ל טפ"ל, ואכמ"ל].

ואם רוצה להשתמש בו להנחת מאכלים "חמים", צריך להכשירו כדלהלן:

לבני אשכנז: ניתן להכשירו ע"י המתנה מעת לעת משימוש בחמים האחרון וניקוי (ואם אינו יודע מתי היה שימוש אחרון א"צ להמתין דסתם כלים אינן בן יומן), ויש לערות עליו רותחים מכלי ראשון (עדיף מקומקום חשמלי). אלא שיש סוגי שיש שעלולים להתקלקל ע"י עירוי מים רותחים (כגון שיש מאבן חברון או קיסר) ועל כן באופן זה יסמוך על הכיסוי בלבד. [ע"י בשו"ע (סי' תנ"א סע' ב) ובמ"ב (שם). ועי' עוד ברמ"א (סע' ו), במ"ב (סי' יט), באשרי האיש (יו"ד פ"ה אות לה) בשם הגר"ש זצ"ל ובאור לציון (ח"ג פ"י אות יא). ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליונות צ"ה ורנ"ט].

לבני ספרד: ניתן להכשירו ע"י המתנה מעת לעת משימוש האחרון וניקוי יסודי (ואם אינו יודע מתי היה שימוש אחרון א"צ להמתין דסתם כלים אבנ"ל) או יכסנו. [ע"י במקורות דלעיל].

כ"ור

לבני אשכנז: אם דעתו להשתמש בו בצונן די לו בניקוי בלבד. ואם דעתו להשתמש בו בחמים (יד סולדת בהם), לאחר המתנת מעת לעת משימוש האחרון בחמים יש להכשירו עי"י עירוי מכלי ראשון. ואם הוא עשוי מחומר שלא מועיל לו הכשר (כגון חרסינה), ישפוך עליו מים רותחים מכלי ראשון שלש פעמים. [ע"י בשו"ע (שם סע' כה), מ"ב (סי' מה וסי' קנה), כה"ח (אות קב) ובאור לציון (ח"ג פ"י אות יא) ודעת האג"מ (יו"ד ח"ה סי' מב מד"ה ולכן) שכ"ור א"צ הכשר, ואכמ"ל. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון צ"ה]. **לבני ספרד:** די לשוטפו ולנקותו היטב. [ע"י במקורות דלעיל].

תנור

תנור כשר שרוצה להכשירו מבשר חלב או איפכא, יש להכשירו על ידי ניקוי וליבון קל, והיינו על ידי הדלקתו על חום גבוה לחצי שעה (ואם יש אפשרות לעשות כן על ידי הגריף עדיף כי גופו אינו נסתר). [הגר"ש זצ"ל (אשרי האיש יו"ד פ"ה אות כח)]. ואף באופן שהתנור נטרף מחמת איסור, שיש מקום להקל על ידי בליבון קל, כיון שאינו נאסר אלא עי"י זיעה. [קשו"ע (פ"פ"ר ב"ח קונטרס הביאורים סי' ה)]. ומ"מ על הרשת ותבניות התנור לא יניח מאכלים אלא עי"י הפסק כלי. ויש מורים להחמיר בכה"ג, להצריך ליבון חמור. [ודעת האג"מ (ספר הגעלת כלים ע"מ תמה) דב-375 דרגות צלזיוס סגי לזה]. ואם א"א להכשירו באופן זה, יעטוף המאכל והכלי (או התנור), ועדיף לעשות כן עי"י ב' כיסויים. [ע"י במקורות להלן בשימוש במקרוגל].

כיריים (גז, קרמיות ואינדוקציה)

כיריים אפילו במקום שיש חשש שהשתמשו בהם בדברים אסורים, אין צריכות הכשר, (וכל שכן המבערים שאין צריכין הכשר), ודי להם בניקוי יסודי אם לא מניחים עליהם אוכל באופן ישיר אלא על ידי הפסק כלי. [כמבואר במ"ב (סי' תנ"א ס"ק לד) ובאג"מ (יו"ד ח"ה סי' נט). וכן פסק באור לציון (ח"ג פ"י אות א)]. וכן הדין בכיריים חשמליות (קרמיות או אינדוקציה) ויקפיד שהמשטח יהיה נקי בכל שימוש. [ועי' מש"כ בזה ב"ס"ד בזה בגליונות ש"מ ושמ"ד בזה, ואע"פ שהתם החמורו שאני הכא דאכסטיא הוא ועי"כ יש להקל טפ"כ כי אינו אלא שימוש ארעי. ועי' עוד בדרכ"ת (סי' צב ס"ק קפ), בתשובות והנהגות (ח"ב סי' שפז) ובאורחות רבינו (ח"ג ע"מ ע"א אות לו). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קל"ג באור"ד].

שימוש במקרוגל

המתארח במלון וכדו', רשאי להשתמש במקרוגל שנאסר, או שהוא בשרי ורוצה להשתמש לחלבי (או להיפך), אחר ניקוי יסודי ועטיפת המאכל והכלי עי"י ב' כיסויים. [ע"י בשו"ע (סי' קח סע' א) וברמ"א (סי' צב סע' ח) שאם המאכל מכוסה אין חשש משום ריחא או זיעה. וא"כ בני"ד אם נמקה את המקרוגל ומכסה את המאכל אין חשש. וכן הורה בעל האור לציון (דרשת וחקרת ח"ב יו"ד סי' ד אות ב) שמותר להשתמש במקרוגל בכה"ג. אולם באופן קבוע אין לנהוג כן, עי' בהלכ"ש (פסח פ"ו הגה 44), באשרי האיש (פ"ה סוף אות ג) ובמבית לוי (ח"ו ע"מ כה וח"ג ע"מ כב אות ט). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ב].

מנגל שצלו בשר מהכשר מפוקפק

רשת מנגל שנטרפה צריכה ליבון חמור. [שו"ע (סי' תנ"א סע' ד)]. ועל כן יש לחממה ב-372 דרגות צלזיוס. [אג"מ (שם)]. ואם היא עלולה להתקלקל עי"י כך אין לה תקנה. [שו"ע (סי' תנ"א סע' ו)]. מיהו אם אינו יודע בבירור אם צלו בה בשר כשר כדבעי, והיא עלולה להתקלקל עי"י ליבון חמור (ואין באפשרותו להשיג רשת חדשה המתאימה למנגל), ינקנה ניקוי יסודי וילבנה בחום הכי גבוה. [לצאת דעת הפוסקים הסוברים דאמרין כבולעו כן פולטו בליבון]. ויניח כלי או רשת להפסיק בין האוכל לרשת. [נדב"ה"ג הוי מכלי דלא בולע ללא ארט. ומקצת רובם העולל להכניס בנייה].

הרי הוא נטרף ואינו חשיב רוטב, ואכמ"ל. ואף דדעת הרמ"א (סי' צב) החמיר מכלי לכלי אינו אלא חומרא בעלמא ובכה"ג שאינו אלא חשש וגם כבר הכשיר עי"י ליבון יש מקום להקל. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

שלחן במקום ציבורי

הרוצה להשתמש בשלחן במקום ציבורי שלא מקפידים שם על כשרות, כגון בגנים או במטוס וכדו', עליו לכסותו עי"י מפה. ומ"מ אם אין לו מפה רשאי להניח עליהם דבר ק"א אפילו הוא לח, אחר שינקוהו השלחן היטב. אבל אין להניח עליהם דברים חמים. [ע"י ברמ"א (סי' ע"ב א), ב"י (סי' ב) בנקה"כ (שם), ב"ש"ך (סי' א), בתורת חטאת (ככלי יז סוף דין ד) ובפמ"ג (מ"ז ס"ק ג). והארכנו בזה ב"ס"ד בשמעתא עמיקתא קצ"א].

בשר שנתעלם מן העין

בשר שאין בו סימן כל שהוא, או אינו מכירו בטביעות עין, אם נתעלם מן העין, כלומר אם שעה אחת לא ראהו, אפילו היה מונח על שלחנו אסור, דשמא עורבים או שרצים החליפוהו בנבלה. אפילו בעיר שרוב הבשר שבה כשר. (נשוי"ע סי' סג סעי' א). ואם מוצאו באותו מקום שהשאירו לבני אשכנז הבשר מותר. [רמ"א (יו"ד סי' סג סעי' ב)]. ואם הוא מקום שאין השרצים מגיעים לשם אין חשש בכל אופן. (נשוי"ע (שם סעי' ב)).

אכסנון אוכל במקרר ציבורי

הנמצא במקום צבורי ומאכסן אוכל במקרר ששייך לרבים וכדומה ואין בו סימן. אם מוצאו באותו מקום שהשאירו שם אין לחוש משום בשר שנתעלם מהעין, ואפילו לא מצאו באותו מקום מ"מ ניתן לתלות שאחרים הזיזוהו למקום אחר. [פמ"ג (יו"ד סי' סג מ"ז ס"ק א). ואפילו לפי השו"ע (שם) החולק על הרמ"א וסי"ל דאף אם מצאו באותו מקום אסור, י"ל דשרי כיון שנמצא בתוך מקרר דאין לשרצים גישה לשם, וכמו שמצינו לענין תולה הבשר על מסמר דשרי כמ"ש השו"ע שם].

בשר כשר ביד עכו"ם או חשוד

אכמת בשר ביד עכו"ם או חשוד

השולח או מפקיד דבר שיש בו משום חשש איסור תורה בהחלפתו, כגון בשר שיש לחוש שהעכו"ם או חשוד על האיסורים יחלפנו בבשר נבלה, אסור לשלחו על ידם אלא אם כן הוא בחותם בתוך חותם. ואם שולח דבר שיש משום חשש איסור דרבנן די בחותם אחד.

[שו"ע ורמ"א (רס"י קיח). ועיי"ש בשו"ע שהשולח יין בחותם א' היין נאסר. ועי' בסיומן ק"ל סעי' ב' בשו"ע והרמ"א.]

בדיעבד

בדיעבד אם שלח עי"י עכו"ם רק עי"י חותם א', אפי' במקום שרוב טבחים עכו"ם, לבני אשכנז הבשר מותר. [הרמ"א (שם סעי' א)]. אבל לבני ספרד הבשר אסור (ואם רוב טבחי ישראל, עי' בסמוך). [שו"ע (שם)]. ואם שלח עי"י ישראל חשוד אפי' לבני אשכנז אסור. [רמ"א (שם). וביאר בט"ז (סי' ב) שחשוד פירושו במניד דרבים נוהרים בו כמבואר בשו"ע סיי"י קי"ט. וכו"כ בשו"ד (סי"ק טז)].

במקום שרוב הבשר כשר

במקום שרוב הבשר כשר באותה עיר, בדיעבד די בחותם א' (אף לדעת המחמירים לעיל). [נדהי דעה (רס"י קיח), קהל יהודה (שם), מנחת יעקב (ככל לב סי"ק נב), ישועות יעקב (סי"ק ב). ועי' בפרישה (סי"ק יא)].

ישראל יוצא וינכנס

אם בעל הבשר נכנס ויוצא במקום שהבשר שם, ואפי' רק לעול לעבור דרך שם כל רגע לא חוששים שהחליפוהו כיון שהעכו"ם או החשוד מרתתי, ועי"כ אין הבשר נאסר. [נשוי"ע (סעי' ז)].

במקום שיש מצלמות

במקום שיש מצלמות והמחליף נתפס כגנב אין חשש. [עין בנתיב החלב (תנובה גליון ג שנת אדר תשי"ט). ועיין עוד בישא יוסף (יו"ד ח"א ססי' ג) בשם הגר"ש"א זצ"ל].

היכן שהבשר הנמצא הוא מאותה איכות

לא עושים לאיחלופי אלא כשהוא א"ל כשהוא א"ב שיש לחוש שהחליפו ונהנה בחליפין, ועל כן אם רואה שהבשר וכדומה הוא מאותה איכות שקנה אין חשש. [נשוי"ע (סי' קיח סעי' ז) ורמ"א (סעי' ב). אולם כל זה כשאין רווח כלל, אבל בריוח מועט חיי', כמ"ש הפרי"ח (סי' קיח סי"ק לו). וכן פסק הבית מאיר (שם), אלא דאם יש טורח לא טורח בשביל ריוח מועט כמבואר שם].

יש לו טביעות עין

אם יש לו טביעות עין על המאכל, בכל אופן מותר לכתחלה. [הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפה ח"ב סי' נט)].

הכשרת בשר

כבר

1. חיתוכו: לפני הכשרת הכבד (אם הוא שלם) יש לחתכו שתי וערב או חותך בו כמה חתיכים ומניח חיתוכו למטה, וצולוהו. [נשוי"ע (יו"ד סי' עג סעי' א) ורמ"א (שם)]. ובכבד עוף יש אומרים שדי בהסרת המרה ועל ידי זה נחתך ממילא חתיכת בשר מן הכבד. וכן הלכה לבני אשכנז. [רמ"א (סי' עג סעי' א)]. אלא שבזמן הזה בהסרת המרה לא נתלש חלקו של הכבד ועל כן אפילו הסירו ממנו המרה יש לנקבו. [הגר"ש"א זצ"ל (נלאת מדי' כ"יה היתשע"א עמ' וכו)].

2. הדחה ומליחה לפני הצלייה: אחר חיתוכו לבני אשכנז יש להדיחו במים. [רמ"א (סי' עו סעי' ב)]. ולאחר מכן יש להמתין קצת שיתייבשו המים. [דרכ"ת (סי' עג ס"ק יז וסי' עו סי"ק א)]. ואח"כ יש לפזר מעט מלח על הכבד סמוך להתחלת הצליה. [רמ"א (שם, סי' עג סעי' ה וסי' סט סעי' ב ויח)]. לבני ספרד א"צ להדיחו א"כ" רצונם לבשלו לאחר מכן. [נש"ד (סי"ק א) ופרי"ח (סי"ק א) בדעת השו"ע]. וכמו כן א"צ מליחה לפני כן. [עיי' בשו"ע (שם ס' עו סעי' ב) שלא הביא דין זה. ובבן איש חי (שנה ב' פ' אחרי אות ט) שאם ירצה למלוח הכבד קודם צליה יזהר למלחו אחר שתחבשו בשפוד ויצלנו תכף, וכן נוהגין].

3. צלייתו: יש לצלותו באש (אפילו אלקטרי) עד שיהיה ראוי לאכילה מחמת הצליה. [רמ"א (סי' עו סעי' ז) ושבט הלוי (חיו' סי' קז)]. ודי אפי' אם נצלה חצאי צלייתו [באופן שראוי לאכילה]. [עיי' שו"ד (סי' עג סי"ק ב) וכת"מ (כלל לא אות ו). ועיי' עוד בט"ז (סי' סט סי"ק ד) ובהמדרי דניאל (סי' גג). ובבן איש חי (שם) ש"מ"מ הנכון הוא שפצלוח צליה גמורה]. ואם נצלה מבחוץ ובפנים נראה עוד חי מותר לאכלו אולם אסור לבשלו. [מהרש"ם (דעת תורה סעי' עו סעי' ב ד"יה ואם נצלה)]. ואם נצלה עד שנתיבש מבחוץ (אעי"פ שלא השחירו פניו) מותר אף בבישול. [שבט הלוי (חיי' ססי' קיח)].

4. הדחה לאחר צלייה: לבני אשכנז יש להדיח הכבד שלש פעמים (ואחר ההדחה רשאי להחזירו ולחממו על האש). [רמ"א (סי' עג סעי' ה) נש"ד (סי' עו סי"ק ט)]. אולם לבני ספרד אין צריך להדיחו כלל. [בן איש חי (פ' קדושים ראות ח) וכת"מ (סי' עו אות כט)].

הכשרת בשר שלא נמלח על פלטה חשמלית

מותר להכשיר בשר שלא נמלח עי"י צלייה על גבי פלטה חשמלית. ולכתחלה תהיה (הפלטה) מונחת בשיפוע. (חשב האפוד (ח"א סי' קג). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ו).

הכשרת השיפוד והרשת שצלו בו בשר ללא מליחה

לבני אשכנז יש להכשיר השיפוד שצלו עליו הבשר שלא נמלח עי"י ליבון קל. [רמ"א (יו"ד סי' עו סעי' ד) ופמ"ג (שו"ד סי"ק כג ומ"ז סי"ק ז)]. ולענין הרשת (או הפלטה) שצלו עליו הבשר י"א שגם היא צריכה ליבון קל. [דרכ"ת (סי' עג סי"ק לח) בשם ספר ברית מלח]. ויש מקילין בזה. [חלקת יעקב (ח"ב סי' קלא)]. ומנהג עדות המזרח להתיר בכל אופן. [נשוי"ע (יו"ד סי' עו סעי' ד)].

הכשרת בשר במיקרוגל

אין חימום המיקרוגל נחשב לצליה, ועל כן אסור לצלות בשר בלא מליחה במיקרוגל שהקרינה מבשלת את הדם בתוכו ואינו יוצא. [הגר"ש"א זצ"ל (ששי"כ פמ"ב אות כג ובהנהג שם). והגר"ש ואורז' זצ"ל (מבית לוי ח"ג עמ' כב אות ז). ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קי"א].

מזווה

דירה שכורה

השוכר בית בארץ ישראל חייב לקבוע מזווה לאלתר. [נשוי"ע (יו"ד סי' רפג סעי' כ)]. אולם השוכר בית בחו"ל, פטור מזווה עד ל' יום. [נשוי"ע (שם)].

מזלן

הדר במלון באר"י פטור מזווה עד ל' יום. [נשוי"ע (שם)]. אולם הדר במלון בחו"ל פטור ממזווה, ולאחר ל' יום יש מחייבים. [נערוה"ש (אות מח)]. ויש פוטרם. [מזווות ביתך (להגרח"ק סי' רפג סי"ק עד)]. ועי"כ אם בידו להחמיר יקבע מזווה בלא ברכה. ולאחר שהיתיו שם יטלנה. [כ"י עלולים לבא אחריו עכו"ם ותגיע המזווה לדי' בזיון, עיי' שו"ע סי' רצ"א סעי' ב' ובחלקת יעקב (יו"ד סי' קס אות ז)]. **צימרים**

צימרים פטורים ממזווה ל' יום (ובחו"ל י"א דפטורים לגמרי עיי' לעיל). ואפי' בבית העומד ללינה קבועה ובאים ללון בו לכמה ימים הדין כן, כיון שאין להם קנין בגוף הבית. אבל אם שוכרים את הבית שיש קנין בגוף הבית חייבין במזווה. [שבט הלוי (חיי' סי' קפ), חובת הדר (פ"ג סי"ק יח) והגר"י"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ג עמ' קעא אות כג). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ג].

יציאה מאר"י לחו"ל

הדר בארץ ישראל אסור לו לצאת מהארץ לחו"ל. [נשוי"ע (סי' תקלא סעי' ד)]. ואיסור זה הינו מדרבנן. [כן מבואר במ"א (סי"ק ז) שהרי למד גדרי האיסור מהרמ"א בססי' רמ"ח, אעי"פ שהתם דין דרבנן הוא כמ"ש הט"ז (שם סי"ק ה) והפמ"ג (מ"ז שם ואי"א סי' ו). וכן נקט האג"מ (ה"אע"ה ח"א ססי' קב)].

לצורך מצוה בעלמה

מותר לצאת לחו"ל לצורך מצוה גמורה אף בקביעות. [עיי' ע"ז (ג). שמבואר שמותר לצאת לחו"ל לצורך מצוה. ועיי' בתוס' (ד"ה ללמוד) דדוקא בהך מצות שהן חשובות ללמוד תורה, לישא אשה, אבל לשאר מצות לא. וכן הוא בתשב"ץ (ח"ג סי' רפח סד"ה תשובה) וכתו' שלצורך כבוד או"א נמי שרי. אבל בשאלתות (אמור סי' קג) שה"ה לשאר מצות שהם חשובות שרי. ועיי' בבית שלמה (יו"ד ססי' צד) שכתב שאם אי"א לקיים מצוה אי' כל ימיו עי"י שישב באר"י י"ל כהשאלתות. ועיי' עוד מש"כ בזה בשמעתא עמיקתא גליון ס"ט]].

לקבוי צדיקים או לבקר פני חברו

מותר לצאת יציאה ארעית לצורך מצוה לבקר קברי צדיקים. [ברכ"י (יו"ד סי' רכח על סעי' לו)]. ואף לבקר חבריו או לצורך לחזק מזגו, לצורך בריאותו או תלמודו וכדו', כי מצוה יש דבדו. [עיי' במ"ב (שם סי"ק יד) עי"פ המ"א דכל צורך מצוה כראיית פני חבריו שרי. ועיי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' שצג) שש"מ כ"ז כשיצא יציאה ארעית. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ס"ט]].

לצורך טיול

אסור לצאת לחו"ל לצורך טיול. [נשוי"ע (שם) ומ"ב (סי"ק יד)]. ולצורך ראית פלאי הטבע של יוצר בראשית ברוך הוא, יש מקום להקל. [שבט הלוי (ח"ה סי' קעג ד"ה אחדש"ט)].

להרויח

מותר לצאת לחו"ל לצורכי פרנסה אפילו לצורך הרווחה. [נשוי"ע (שם)].

ההוצאות זולות יותר בחו"ל

כשהוצאות הטיול הם זולות יותר באופן משמעותי בחו"ל אפשר שניתן להקל. [נדלא גרע ממה שמבואר בשו"ע ובמ"ב (שם) שמותר לצאת להרווחה אף כשיש לו נכסים הרבה. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון ס"ט]].

מדת חסידות

אף במקום שמעיקר הדין מותר לצאת לחו"ל מ"מ יש משום מדת חסידות לא לצאת. [רמב"ם (מלכים פ"ה ה"ט)]. אלא די"ל דכוונתו דוקא היכן שיוצא להשתקע בחו"ל (מחמת הרעב דהיציאה שריא) דבה"ג מירי הרמב"ם, אבל ביציאה ארעית באופן המותר אין בה אפי' משום מדת חסידות. אבל בריטבי"א (מו"ק יד. ד"ה לשו"ט) שבכל גוונא יש משום מדת חסידות. ועיי' בהלכ"ש (תפלה פכ"ז הגה 16) שהורע בעיני הגרש"א זצ"ל מאד מה שפירץ הדבר שנוסעים מאר"י לחו"ל שלא לצורך המצוות המבוארות].

לא תחנם

לשבח מקומות שכחו"ל

אין איסור לשבח מקום השייך לעכו"ם או לשבח מעשיהם, אם אין כוונתו לתת להם חן. [תשובות והנהגות (ח"ד סי' קצג)]. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון מ"א].

להשכיר דירה לעכו"ם

נהגו להקל להשכיר לעכו"ם בית דירה אפילו באר"י. [רמ"א (יו"ד סי' קנא סעי' ט - ז) נש"ד (סי"ק יז) לדעת השו"ע שם יש מקום להקל כמ"ש בצמ"א (חכ"ב סי' עד). ומ"מ לענין הלכות שכנים הדבר תלוי במקום ובזמן. והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג].

לשכור דירה מעכו"ם

אסור לשכור בית מעכו"ם אם יש שם עי"ז. [עיי' ברמ"א (יו"ד סי' קנא סעי' ז) שאסר בתורת חומרא. ועיי' בבאיור הגר"א (שם)]. ובשעת דחק גדול (כגון שאין לו מקום אחר ללון והעכו"ם לא מסכים להוציאה מהבית) אם לא עושה קנין עי"פ דיניהם או אינו מקבל אחריות יש מקום להקל. [דבכה"ג ליכא משום שכירות קניא, ואכמ"ם]. וישאל שאלת חכם.

לא ילבש

לבישת בגד (כגון נעלי בית ורודות) במקום מניעת חום או צינה

מותר ללבוש בגד צבעוני (כגון נעלי בית ורודות) במקום דוחק וצער צינה, או מחמת חום (כגון חול חם ואין לו נעלי בית אחרים). [נשוי"ע (יו"ד סי' קנז)]. ואם בידו להחמיר תבא עליו ברכה. [כ"י דעת הבניא (שער או"יה סי' עד) להחמיר בזה כי הוא דרך מלבוש]. ומכל מקום מותר להשתמש בכלי צבעוני כגון מטריה צבעונית (בצבע ורוד וכדו') כדי לעשות צל וכדו' (ואין בזה חומרא להאמנע). [נשוי"ע (שם) ונו"כ]. וכן פסק אף הבניא (שם). ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ע"ז]].

אחיזת עיניים

אסור לעשות מופעי אחיזת עיניים, ואיסור זה הוא אף לעכו"ם. ומכל מקום אם ידוע לפני הרואים שאינו עושה אלא תחבולות ולא מעשה כשפים וכדו', כגון שמודיע לצופים שמעשיו אינם אלא מעשי תחבולה, אין איסור. [חזו"א (תשובות והנהגות ח"א סי' תנח). ודעת הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפח ח"ג סי' עח) שאם הוא יסיבר ג' או ד' תחבולות איך עושים אותם מותר]. ואם לא עשה כן, כמעיקר הדף אין איסור להסתכל במה שהוא עושה, אם בלא הכי יש אחרים שמסתכלים. [כ"י הרי האיסור הוא על הקוסם ולא על הצופים כדמוכח בכת"מ (כלל פט אות הובא בפת"ש סי"ק ז), ומשום לפני"ע ליכא דבלא"ה יש אחרים שמסתכלים. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קי"א].

לא תעשון

צילום שמש וכוכבים

אסור לעשות או לציייר צורת לבנה, שמש וכוכבים. [נשוי"ע (יו"ד סי' קנא סעי' ד)]. ואסור אף להשהותה ברשותו אפי' לנוי. [נשוי"ע (שם)]. ואיסור זה הוא בצורה הניכרת באופן שמי שרואה מזוהה אותה. [יד הקטנה (ח"ב פי"ג ל"ית יח), אג"מ (ח"ה סי' ט אות ו) והגר"י"ק זצ"ל (קובץ צהר ח"י עמ' תקבא)]. בין אם היא בולטת בין אם היא שוקעת. [נשוי"ע (שם)]. ויש להחמיר אף בצורה שאינה בולטת ואינה שוקעת. [נקה"כ ועל הט"ז סי"ק יג, אג"מ (שם) והגר"ש"א זצ"ל (אשרי האישי יו"ד פ"י אות כב)].

אין הצורה שלמה (שקיעת החמה)

אסור לעשות כן אף כשאין צורת הלבנה שלמה. וכן הדין בצורת שמש שאינה שלמה (כגון בשעה ששוקעת). [פנ"י (ר"ה כד. ד"ה במשנה, וכד: על תוס' ד"ה לא), מנ"ח (מצוה לב) כיון שהם נראים לנו בזה האופן. וכן דעת המהר"י"ם (ח"ב יו"ד סי' לה) והמקור מים חיים (שם). וכן פסק המנח"י (חיי' סי' עב ד"ה הנה). ויש מתירין בשמש, [השבט הלוי (חיו' סי' קבל אות ז) והגר"י"ק זצ"ל (שם)]. והעיקר להחמיר כדעה הראשונה. [כ"י כן מבואר מרוב הפוסקים הנ"ל. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (שם)]. ולענין צילום עיי' בסמוך.

צילום לבנה, שמש

יש מקום להקל לצלם לבנה, שמש וכוכבים עייי מצלמות דיגיטליות המצויות בזמננו.
[עיי בשט הלוי (שם אות ה) שמדוד צצילום (של זמנן) אינו בכלל עשייה, ונר' שבצילום דיגיטלי יש להקל טפי כי אינו כתב מתקיים, וכן דעת הגרשיי"א זצ"ל (אשרי האישי פמ"ב אות ד) לענין שבת.
ודעת הגרשו"א זצ"ל (נשמיי"א סי' שמ סי"ק א) שאינו בכלל כתב. וכבר השוו הפוסקים דיני עשייה דכאן לשבת. והארכנו בסי"ד בגליונות ר"פ ורבי"ג].

פיתוח תמונה של צורת שמש וכדו'

אף באופן שמותר לצלם מ"מ יש להחמיר שלא לפתח התמונה.
[כדעת הנקיי"כ (שם) דסי"ל שאף בעשייה שאינה בולטת ואינה שוקעת יש אסור].
ואם כבר פתחו התמונה מותר להשהותה.
[הגרשיי"א זצ"ל (שם)].
ואם צילם השקיעה (שאיך השמש בשלמותה) יש מקום להקל לפתח התמונה.

[כי בכה"ג יש לסמוך על המקילים שצורת שמש שאינה שלמה מותרת בעשייה, והיינו כי הדפסה קילא טפי כי אינה בולטת ואינה שוקעת, עיי בט"ו (שם) שמילק בזה. ועוד די"ל שאינה בכלל עשייה וכענין משי"כ השבט הלוי (שם)].

צורה המופיע על מסך

תמונות המופיעות ברקע מסך מחשב וכדו' ובהם צורות אלו, אעי"פ שהן מופיעות עייי שמדליק המכשיר יש מקום להקל.
[עיי משי"כ בהגהות לעיל. ועוד שאין כאן עשייה ממש אלא ממילא היא מופיעה. וכן שמענו מפורסי זמננו. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון שכי"ג].

צילום אדם

אסור לעשות צורת אדם בולטות וכן להשהותה ברשותו אפילו לנוי.
[שו"ע(שם)].

אין הצורה שלמה

יש מקילים אם אין הצורת האדם שלמה.
[שו"ע(שם סעי ז) הביאו להלכה. וכת' הרמ"א שכן נוהגים].
ויש אוסרים.
[ט"ז(סי"ק ו)].
והמחמיר תבא עליו ברכה.
[ש"ך(סי"ק לב) וחכ"א (כלל פה אות ד)].

גדר של צורה שאינה שלמה

צורה שאינה שלמה היינו שחסר חלק מגוף כגון שחסר עין אחת, חצי חוטם ואזן אחת, או ידי רגל.
[עיי ש"ך(סס"ק כה) ודרכי"ת(סי"ק מג)].
וחצי הגוף מצד הפנים אעי"פ שאינו עושה כל הגוף פנים ואחור אסור לכוי"ע.
[חכ"א(שם)].

צילום ופיתוח תמונת אדם

איסור עשיית צורת אדם היא בצורה בולטת ודוקא.
[שו"ע(שם סעי ד)].
ויש מחמירים אף בצורה שוקעת.
[ט"ז(סי"ק יב)].
וראויו לחוש להחמיר.
[חכ"א(שם אות ח)].
ואם הצורה אינה בולטת ואינה שוקעת יי"א שלכו"ע מותר.
[ט"ז(סי"ק יג) ופתי"ש (סי"ק ו) דלא כהרשב"א(ע"ז מג:)]
דסי"ל שדינה כבולטת].
והמנהג להקל בזה [לענין צורת אדם] ועי"כ מותר לצלם בני"א ולפתח התמונות.
[שאלת יבי"ץ(ח"א סי' קט) ובא"ח(פרי' מסעי אות ט) דלא כהדברי מלכיא(ח"ג סי' ח)].

מדרפסת תלת מימד

אין להדפיס תמונת צורת אדם שלמה (עיי לעיל) במדפסת שהתחדשה בזמננו הנקראת תלת מימד המדפיסה צורות בולטות.
[ויש בזה משום עשיית צורת אדם דאסור כעי"פ אם היא שלמה. והארכנו בכל זה בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון שלי"ד].

על ידי עכו"ם

צורות הנ"ל אסורות בעשייה אף עייי עכו"ם.
[ב"ח(אות יג), ש"ך(סי"ק יז, כג וכט) וחכ"א(שם אותיות ו ט)].
ובדברי מלכיא(ח"ג סי' נח) במקום פסידא צירף דעת הסוברים דאמירה לכריז לא נאסרה רק בשבת.

לא תביא תועבה אל ביתך

לינה במקום שיש צורות של ע"ז

השוכר בית מעכו"ם, עליו להזהר שלא להניח שם דמות ע"ז של העכו"ם.
[רמ"א(יו"ד סי' קנא סעי ז) משום שיש לחוש דשכירות קניא ונמצא ע"ז ברשות של ישראל ויש משום "לא תביא תועבה אל ביתך".
ועיי בש"ך(יז) שצ"ל בדבריו יש לאסור בזה מן הדין. וכן נקט הגר"א(שם ע"פ השי"ך.
ואם העכו"ם לא מסכים להוציאה מהבית ושלף מהשי"ך(שם) שאם לא עושה קנין ע"פ דיניהם יש מקום להקל וכן אם אינו מקבל אחריות כמבואר במי"ב(סי' רסו סי"ק א), ומי"מ ע"מ להנצל מחשד הרואים, עליו להצניעה עייי כיסוי או עיי הנחתה בתיבה וכדו' כמבואר בפרישה(יו"ד סי' קמא אותיות כו וז).
ועיי משי"כ בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ג].

צורות העומדות רק לנוי

אם הדמות עומדת רק לנוי אין איסור.
[רמ"א(סי' קמא סעי' א).
ואף לש"ך(סי"ק ו) מותר אם הוא ודאי לנוי. וכן הוא באג"מ(יו"ד ח"א סי' סט), בתשו"ה(ח"יב סי' תיא וח"יה סי' רטב) ובמשנה הלכות(ח"י"ב סי' מג)].

במלון או צימר

אם אינו שוכר את המקום אלא משלם עבור זכות שימוש המקום (כגון בבית חולים, אורח במלון וי"א שאף אורח צימר וכדו') אין איסור ללון שם (ולענין חשד דינו כני"ל באותיות הקודמות, ומי"מ בבית חולים וכדו' נראה שלא שייך חשד כי ידוע שכן נוהג המקום ועומדת שם בעל כרחו וסמו' א) שאין יקבש סלסלה יש לחוש לאיבה).
[עיי בעבודת הגרשוני (סי' קפא) הביאו הפתי"ש(סי' קמא) ואין משום שכירות קניא משמשלם עבור תשמישים. ולפי"ז לכוי"ע יש חשד דלא תביא וגוי כי אינו ביתו. וכן הדין למי שמאוספו בבית חולים וכדו'. וי"ל עכן דינו של כל אורח במלון, כצימר וכדו' דכיון שאין לו אלא רק זכות שימוש אינו בכלל שכירות, וכן נקטו השבט הלוי (ח"י סי' קפ) והפתח"ש(שכירות פי"ד הגה א ומה) לענין מלון שהאחרים אינו משלמים עבור שכירות אלא עבור זכות השתמשות. וכן נקט הגריי"ק זצ"ל (ארחות רבנן ח"ג עמי' קעא אות כג) לענין המתארח בצימר].

להשכיר בית לעכו"ם

מותר להשכיר בית אוצר לעכו"ם.
ונהגו להקל להשכיר להם אף בית דירה אפילו באר"י.
[עיי רמ"א(יו"ד סי' קנא סעי' ז) וש"ך(סי"ק יז) דלא כסתימת השו"ע(שם שבו' שהחמיר לענין בית דירה. ועיי בצ"א(חכ"י סי' עד) שהביא בשם ספר ארץ חיים (סתהון יו"ד סי' קנא) שהיתר זה הוא אף לבני ספרד. וכל זה לענין איסורים, אבל לענין הלכות שכנים הדבר תלוי במקום ובזמן. והארכנו בזה בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג].

שילוח הקן

חובה לשלוח האם לפונע בקן

הפוגע בקן צפור, אף אם אין לו צורך בביצים, יקיים מצות שילוח הקן.
[עיי בחו"י(סי' סז), בבבכ"י(יו"ד סי' רצב אות ח וקו"א אות ב) ובחתי"ס(או"ח סי' ק) שנח' בזה. ולמעשה מנהג העולם דלא כהחתי"ס, לשלח בכל אופן. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליונות קכ"א וקפ"ג].

קן שקנה ברשות פרטי

אם הקן ברשות נמצא ברשות פרטית פטור ממצות שילוח הקן.
[שו"ע(יו"ד סי' רצב סעי' ב).
וכתב הברכ"י(אות ד) דבכה"ג פקע חיוב שלוח בין מבעל החצר בין מאיש אחר דעלמא].
וי"א דאף אם יפקיר אחי"כ הבית פטור מלשלח, שכבר נקרא עליהם שם מזומן.
[ברכ"י(אות ג)].
אולם י"א דאחר ההפקר פקע שם מזומן מהם.
וכן עיקר.
[בעל האג"מ(ב"ב על הקהלות יעקב בשלח עמי' ע) והורח"ק שליט"א(שם בתשובות אותיות מט וז)].

מגלה דעתו שאין רצונו לזכות בקן

אם מגלה דעתו מלכתחלה שאינו רוצה לקנות הקן, לדעת הרבה פוסקים אפשר לקיים בו מצות שילוח הקן ואי"צ להפקיר המקום.
[הגרשיי"א זצ"ל(אבני ישיפה ח"ג סי' צח ע"פ א), והגר"י פשר זצ"ל(אבן ישראל ח"ח סי' סז).
והוסקי הגר"ח"פ שיינבג זצ"ל(שם תשובת הגר"חפ"ש אות ד) דאם מכון במחשבתו דאין ברצונו לזכות סגי].
וי"א דבזמנינו סתם דעתם של אנשים שלא לזכות בקן כיון דלא ניחא להו ולא באם לו בבצי"ם.
[הגר"ח"פ שיינבג זצ"ל(שלח תשלח תשובת הגר"חפ"ש אות ה) והגר"ח"ק שליט"א(שלח תשלח עמי' סז).
ועיי בזה בשמעתא עמיקא גליון קפ"א].

טומאת כהנים

נסיעה במכונית על כבישים שיש קברים

אין לכהן לנסוע על כבישים שידוע שיש תחתם קברי ישראל.
[הגרשו"א זצ"ל(צ"מ ח"י"ב סי' סב-ג)].
ובשעת הדחק ישאל שאלת חכם.
[עיי בצ"מ(ח"י"ב סי' סב-ט) ובהר צבי(יו"ד סי' רפ ד"ה רוח)].

לטום כמטוס המאהיל על בית קברות

יש במטוס משום אהל זרוק דלא שמיא אהל, ועל כן אסור לכהן ליסע בו בשעה שעובר על בית הקברות.
[החזו"א(אה"ע סי' קמד סי"ק ט) והגרשיי"א זצ"ל(אשרי האישי יו"ד פ"צ"ב אות ח)].
ולעת עתה באר"י אין הטיטות עוברות מעל קברים.
[עיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ט].
ומי"מ מטוס המאהיל על בית קברות של עכו"ם(כגון בחו"ל), רשאי כהן לטוס בו.
[דעת הגרשיי"א זצ"ל(שם אות כא).
ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ט].
אשת כהן מעוברת בהליכה לקברי צדיקים
אשת כהן מעוברת רשאית להיכנס באהל המת.
[מי"ב(סי' שמג סי"ק ג)].
ואף היכן שידועת שעוברת זכר על ידי "יאולטרה-סונד", מותרת להכנס באהל המת, אחי"כ הולד מתוערר לצאת.
[שבט הלוי(ח"יו סי' קעה אות ב).
ועיונין כה"ח(שם אות ד) שסיים דראוי להגוז סלסול וליהר אף שמוותרת ליכנס, דמי"מ כיון דאם הוא זכר נטמא טוב שלא יטמא, עיי"כ.
ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קי"ב].

עניני אבן העזר

צניעות

איסור הסתכלות

המסתכל אפי"מ באצבע קטנה עי"מ להנות עובר בלאו דלא תתורו אחרי עיניכם וגו'.
[ברכות(יב:) ומי"ב(שם סי"ק ז)].
ומי"מ ראיה בעלמא לפי תומו בלא הנאה שריא אם לא מצד המוסר.
ואדם חשוב יש לו ליהזר בכל אופן.
ובמקומות שדרכם להיות מכוסים אף ראיה בעלמא אסור.
[מי"ב(סי' עה סס"ק ז).
ועיי בב"יאר החכה(סס"י רכה) וצע"ק].

במקום שאין דרך אהרת

אם מוכרח ללכת דרך מקום שמצויות בו כאלו שאינן מתלבשות בצניעות, ובעיי"כ יראה ראיה בעלמא, אם אינו מכוון לראות ולהנות אין איסור.
[תורה לשמה(שאלה שצד).
והגר"י"ק זצ"ל בחוט שני(ח"ג עמי' רסד), וכי"ז אם ליכא משום הרהור, ובי"כ בחוט שני(שם).
ועיי בשמעתא עמיקתא גליון קי"ד].

קול אשה

אסור לשמוע קול זמר של כל העריות משום קול באשה ערוה.
[שו"ע(או"ח סי' עה סעי' ג ואה"ע סי' כא סעי' א).
ומי"ב(שם סי"ק יז).
ודעת ח"י"א(כלל ד אות ו) המובא במי"ב(סי' עה סי"ק יז) שאין זה אלא מדרבנן.
ועיי בשד"ח(כלל ק אות מג)].
ומי"מ קול אמו, בתו או נכדתו מותר לשמוע.
[בעל השיש"כ(אשי ישראל פני"ה הגה צ"ח) דלא גרע משאר קרובת דמותרת אצלו.
ולענין קול אשתו נדה עיין בפתי"ש(סי' קצה סי"ק ז) שנשאר בצ"ע.
ובערה"ש(אות כג) ובבן איש חי(שנה ב פרי' צו סעי' כה) הכריעו לאיסור.
ועיי בפרי"מ מוק"ז סס"ק ח), באג"מ(יו"ד ח"י"ב סי' עה) ובמשמרת הטהרה(פי"ח אות צא הגה 204) בשם הגרשיי"א זצ"ל].

רמקול/טייפ

אפילו קול השמעה עי"י רמקול או טייפ אסור.
[שבט הלוי(ח"יה סי' קצו וח"ג סי' קפא), חלקת יעקב(ו"יח סי' לו וח"א סי' קטג), חוט שני(ח"ג עמי' רנא) ואז נדברו(ח"יו סי' סט אות ח).
ודעת הגרשו"א זצ"ל(שם פי"כ אות יב ובהגה) דשמיעת קול מתוך הקלטה אין משום ערוה.
אלא דאם היא שרה בעשוי, אף שהשמיעה היא עי"י מכשירים שמלולים, חשיב כערוה.
ועיי באשרי האישי(שם(פטי"ז אות ט) בשם הגרשיי"א זצ"ל].
ואף כשאינו מכירה.
[שבט הלוי(ח"ג סי' קפא).
ובאור לציון(ח"יב פי"ו אות יג) מיקל בזה].

אנוס על השמיעה

הנמצא בביתו וכדו' ושומע קול אשה ואין בידו לבקש שלא תשי"ר, אם אינו מכוון להנות (ואף הדבר מביא לידי הרהור) אינו מחויב להתרחק.
ומי"מ בעי"נ יחמיר עי"ע במקום שאפשר להבדל ובפרט במקום שאין טרחא.
[תורה לשמה(שאלה שצד).
ומה דמשמע מהמי"ב(סי' עה סס"ק יז) היפך זה היינו כי רצה להתיר אף אמירת דברים שבקדושה].
ובאין ברירה יכול אף לקרות קרי"ש, להתפלל וללמוד.
ועי"ז נא' עת לעשות ל'ד' הפרו תורתך.
[ח"י"א(כלל ד אות ו) ומי"ב(סי"ק יז)].

בעבירותיה טריד באיסור הסתכלות (הוף שיש בו מציל)

העוסק בדבר שיש בו חשש איסור הרהור, אם טרוד בעבודתו (כגון רופא לצורך רפואה) אין איסור.
ומי"מ כשאפשר להימנע מכך בפרט כשיש פקפוק בהיתר זה, יש למנוע הדבר (אלא אם כן יש חשש סנהג), ועל כן במקום רחצה וכדו', תשמש אישה בתפקיד מצילה, ואם יש מציל תלכנה לבושות חלוק.
[עיי באג"מ(אה"ע ח"יד רסי' סב) ואז נדברו(ח"י"ב סי' מד וח"י"ג סי' סא אות ג).
ומי"מ פשיטא דאם יש צורך בהצלה חובה להציל אף במקום שיש משום איסור הרהור, כמבואר בסוטה(כא:)]
דאמרו היכי דמי חסיד שוטה כנון דקא טבעה איתתא בנהרא ואומר לאו אורח ארעא לאיסתכלי בה ואצולה.
ועיי במתח רחבה(סוטה שם) דכתי' דמיייר דיש אחרים להצילה דאל"ה אינו רק חסיד שוטה אלא שופך דמים, וכן בגינת ורדים(אה"ע"י ה) דמי שלא מציל משום הרהור הוי כאילו הורגה.
ובשו"ת פני"י(אה"ע ח"י"ב סי' מד) כתי' דחייב להציל אפי"י עלול להיכשל באיסור הו"ל והארכנו בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג].

הליכה אחרי אישה

אסור ללכת אחרי אשה בדרך, ואם פגע אשה בשוק רץ ומסלקה לצדדן או לאחרינו.
[שו"ע(אה"ע"י סי' כא סעי' א).
ועיי בברכות(סא.) דאיתא שאין ללכת אף אחרי אשתו.
ועיי באוצר פוסקים(שם סי"ק יג אות ד) שם ענינים מלפפטי ע"פ רשי"י דהיינו משום חשדא ובמ"ש בברכות(מג.) לא יוצר עם אשה בשוק אפילו עם אשתו שאין הכל בקיאין בקרובותיו, ורק לת"ח.
אולם הרדב"י(סי' תשע) שאסור משום הרהור.
ודעת הגרשיי"א זצ"ל(משכ"ן ישראל עמי' נא בהגה) שהרדב"י קאי באשתו נדה, אבל בטהורה אין הדבר אלא גנא"ן].

האיסור בזמנו

איסור זה קיים גם היום אעי"פ שיש הרבה נשים ברחובות.
[הגרשיי"א זצ"ל(אשרי האישי פטי"ז אות יט).
וכן נקט המשנה הלכות(ח"יה סי' רכו).
ודעת הגרשיי"א זצ"ל דהיכן דאי"א עדיף שילך אחרי אשתו ולא אחרי אשה אחרת, וכן מבואר במהרש"א(תענית כג: ד"ה מי"ט) ובעיון יעקב(חידושין תענית כג: ד"ה משום)].
ואעי"פ שאם יעקוף אשה אחת יפגע באחרת, מי"מ יש להקפיד בזה.
[הגר"י"ק זצ"ל(ח"ג ענינים שונים עמי' רסח) משום שהיצר תקיף טפי אם הולך אחרי אותה אשה זמן ממושך, עיי"כ.
וכי"כ במשנה הלכות(שם סי' רכו ד"ה והנה) דאין היתר בזה אף בזמנינו].
ומי"מ במקום מצוה או שצריך לעשות כן מצד הנימוס יש להקל בזמננו.
[מנח"ש(ח"א סי' צא אות כג) עי"פ הלקט יושר(יו"ד עמי' 37 אות שעו), עי"יש טעמו.
וכבר מבואר במהרש"א(תענית כג: ד"ה מי"ט) דהיכן דאיכא משום דרך ארץ לא חיי' לאיסור להליכה אחרי אשתו, ושם איירי אף בזמן השי"ס.
ועיי עוד בה צצ"א(ח"י"ט סי' ג אות א).
ועי עוד בשמעתא עמיקתא גליון קי"ה].

ישיבה או עמידה אחרי אשה

מעיקר הדין אין איסור בישיבה אחרי אישה.
[כן יוצא לפי טעמו של הרדב"י הנ"ל.
ואף החולקים י"ל שיודו לזה, שכן משמע מהשי"ס ברכות(שם).
וכן דעת הגרשיי"א זצ"ל(הערות קידושין פא. ד"ה דל, ואשרי האישי פטי"ז אות יט), וכי"כ האג"מ(אע"יה ח"י"ב סי' יד ד"ה וכן ליכא) והשלמת חיים(אה"ע"י סי' יב).
ויש מחמירים בזה].
[בחוט שני(ח"ג עמי' רסט) כתי' בשם החזו"א דאסור לשבת אחרי אישה וחמיר מלשבת בספסל לידה.
ובשבט הלוי(ח"יד סי' קל ד"ה אינ"ן) כתב שלשבת בצידה אסור.
ועיי עוד באז נדברו(ח"יו סי' סט אות ו)].
עוד מדינים אלו
עיי בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון שלי"ה.

שכיבה אפרקדן

אסור לאדם לישן על ערפו ופניו למעלה (ש"י'ע (אה"ע סי' כג סעי' א)), והדין כן אף אם פניו למטה. [ע"י ש"י'ע (שם ואו"ח רס"י טב) ובבאר הגר"א (אה"ע שם). וכן פסק המ"ב (סי' רלט ס"ק א)]. ואם נוטה קצת לצד אין איסור. (ש"י'ע (אה"ע שם)).

אינו ישן

איסור זה הוא דוקא בישן. [כן מבואר ברש"י (נדה יד. ד"ה אפרקד). וכן משמע מהמאירי (ברכות יג. ד"ה פרקד). וכן משמע מהש"י'ע (שם)]. **יש משל שמחמיר בזה**. (הזו"א (שיח השדה חי"ג ברכות יג.): דחיי שמא ישן. וכן דעת המשנה הלכות (ח"י"ו סי' צו), ע"י"ש טעמו). והעיקר כדעה הראשונה. [שלמת חיים (או"ח סי' רכא).

וכן מצדד הגרש"י'א (צ"ל (שא יוסף חי"ב י"ד ססי' לב)].

לעורר הישן אפרקדן

יש ש'אומר שיש לעורר את מי ישנן אפרקדן שלא יבוא לידי עברה. [שלמת חיים (או"ח סי' רכב)]. וי"א שאין צריך לעוררו. וכן עיקר. [משנה הלכות (ח"י"ב סי' שס ד"ה ולעצם), ע"י"ש טעמו].

קטנים

ראוי לחנך הקטנים מעל גיל תשע שלא ישנו אפרקדן, ומי"מ מהדין אין חיוב דבר. [משנה הלכות (ח"ו סי' רלא). וע"י בשלמת חיים (או"ח סי' רכז) שאפי' פחות מגיל טו אין ראוי להרגילו לישון אפרקדן].

איסור יחוד

נסיעה במכונית בלילה

הנוסע עם אישה כגון במונית וכדו' מחוץ לעיר, צריך שיהיה ג' אנשים על מנת למנוע איסור יחוד, ולכתחילה בעיני כולם כשרים, ובדיעבד מספיק כשב' מהם כשרים. [מ"מ (אה"ע י' כ"א סעי' ה)]. ובשעת הדחק אם לא באים לשמור על האשה מספיק בבי' אנשים. [אג"מ (חי' סי' סה אות ג). וכן נראה דעת הנדח"י ישראל (פ"י"ד אות ה). וע"י בדבר הלכה (סי' ט אות ג)]. וכל זה בכבישים שלא עוברות מכוניות באופן תמידי וכדו', והיינו בערך כל עשר דקות, אבל בלאו הכי אין משום איסור יחוד. [ג'ש עיקב (אה"ע סי' י"ד) שהשעשע' והגרש"י'א צ"ל. וע"י עוד בדבר הלכה (שם אות טו בהגה ד"ה והא) ובשמעתא עמיקתא גליון קצ"א]. וע"י עוד בשמעתא עמיקתא גליון ש"י'ה.

ענייני הושן משפט

שמירת הגוף והנפש

מקומות שאסור לטייל בהם משום סכנה

כל דבר שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש משום סכנה, מותר לאדם לעשות כן דשומר פתאים ה', ומה שקצרה יד האדם לדעת לזיזור ממנו הקב"ה ישמור עליו. אולם דבר שהעולם חוששין לו משום סכנה ה"ו הוא בדרך סכנה. [ע"י בשש"כ (פ"לי בהג ה) בשם הגרש"י'א צ"ל]. וע"כ טיול שדרך העולם לחוש בו משום סכנה אסור. [ע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"י].

נסיעה למקום סכנה להתפלל בקברי צדיקים

אסור ללכת למקום סכנה אפילו כשמטרתו להתפלל על קברי צדיקים וכדומה. [דאסור להסתכן אף לצורך מצוה כמבואר במ"א (סי' קד ס"ק א) ועוד פוסקים. ע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון פ"ח].

משחק פוינטבול וכדו'

זל המכה אדם כשר מישראל יבי קטן בן גולן ב"י איש בן אושה דרך נציון (או בזיון) הרי זה עובר בלא עשה, ושאי' לא יוסף להכותו. [רמב"ם (הובל ומיזק פ"ה הי"א) וש"י'ע (ח"י"מ סי' תכ)]. ואפילו אם חברו נותן לו רשות להכותו אסור. [ג"י (נזקי גוף אות ד), אג"מ (חי' סי' עח). והזו"א (ח"י"מ סי' י"ט ר"ק ה)]. ומי"מ אם נתן לחברו רשות לחבול בו בחלה קטנה, שהיא בלא עזר ובלא בושת דרך שחוק בעלמא אין איסור. [אג"מ (שם)]. וע"כ מותר להשתתף במשחק פינטבול ודומיו אע"פ שאם אוסר חברו מכא"ב, והכל לפי הענין. [ע"י בשמעתא עמיקתא גליון ט"ב].

השבת אבירה

מצא אבירה שיש בה סימן

חפץ שיש בו סימן בגופו או במקומו, שהיה המוצא מטפל בו אם היה שלו, חייב להשיבו לבעליו. [ש"י'ע (ח"י"מ סי' רנט סעי' ב). וע"י בש"י'ע סי' רס"ז (סעי' ה) ע"פ איהו סימנים מחזירים. וע"י"ש סי' רס"ה (סעי' א) דאינו חי"ב להפסד ממנו לקיים מצוה זו, וכת' בג"י (אבדה אות ה) דאף במניעת רווח הדין כן].

אבירה שאינה ישן ערך (מוצ"ן, בקבוק פינוק וכדו')

דברים שאין ערכם חשוב, ועל גביהם מחשיבים אותם כשווה פרוטה לטרוח אחריהם, אין חיוב להכריז עליהם. ועל כן עט פשוט שאין בו סימן וכדומה, אין צריך להכריז עליו כיון שאנשים מחשיבים אותו כפחות משוה פרוטה. [הגרש"י'א (צ"ל (הש"א"כ פ"ב בהגה וקונטרס השבת אבדה ע"מ לא)]. וכמו כן באופן שהחפץ אינו יקר ערך, יותר טוב להשאירו במקום שמצאו דיתכן שהבעלים יבואו לחפשו, מאשר לטיול ולהכריז ולא יוחזר לבעלים. והכל לפי הענין. [הגרש"י'א (הש"א"כ פ"ב בהגה). וע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ב].

אבירה שאין בה סימן

המוצא מציאה במקום שאינו משתמר כלל (כגון ברחוב) באופן שאין בה סימן י"א שפטור מלהגביה, ואף אם הגביה אינו חייב להחזירה. [ב"י (ח"י"מ ססי' רס), ש"י'ע (סי' רס סעי' ט) וש"י'ע (שם) אבל י"א דאם הגביה חיוב החזירה (אם הוא דבר שאין דרכם של אנשים לדעת מיד שנאבד להם), דחיי שיבואו עדים שיוכלו להעיד שזה החפץ נאבד מבעליו. וכיון שאין בה סימן יעמוד ברשותו עד שיבא אליה. [הרמ"א (שם)]. ויש להחמיר בזה. ומי"מ יכול לכתוב בפנקס ערך האבדה, ושוב רשאי להשתמש בה. ע"י באג"מ (ח"י"מ חי"ב ססי' מה, ואו"ח חי"ה סי' ט). אלא דכ"ז אם הוא דבר דמסתבר שאין הבעלים מקפידים דוקא על חפץ זה, ע"י"ש בסמ"ע (סי' ל)].

אבידת עכו"ם

אבידת עכו"ם מותרת, שנאמר "לכל אבדת אחיך", לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר לכנעני. אלא דבמקום שיש חילול השם אפילו אבידתו אסורה. [ש"י'ע (סי' רסו סעי' א)]. ובמקום שיש חילול ה', פירושו שמצאו במקום שרוב ישראל, והגוי לא יסבור שנפלה ממנו, אלא ישראלים המצויים שם גנבוה ממנו חייב להחזיר. [ב"י (שם) והביאו הסמ"ע (סי' א)].

אבידת מומר

מחללי שבת בפרהסיא המצויין בזמננו, לענין מצוות השבת אבדה דינם כתינוקות שנישבו (ולא כמומרים), וחייבין להחזיר להם אבידתם. [בעל האג"מ (תשובה בסוף הספר הש"א"כ ע"מ קעה אות כב), הגרש"י'א (צ"ל (הגרנ"יק צ"ל (שם פ"ב סעי' ח). וע"י בזה בש"י'ע (ח"י"מ סי' רנט סעי' א)].

במקום שרובם עכו"ם

עיר שרוב עכו"ם מצויים שם, או אפי' רובה ישראל ומצאה במקום שרוב העוברים שם עכו"ם, פטור מלהשיב (אפי' נתן בה ישראל סימן אינו חייב להחזיר, אם היא מדברים שיש לתלות שידע מיד בפנילתם ועל כן התייאש ממנה. ומי"מ טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזירה לישראל שנתן בה סימן). [ש"י'ע (סעי' ה). וע"י"ש אם הוא עני ובעל האבדה עשיר, אי"צ לעשות לפמ"ה]. וע"י בסמ"ע (סי' רנט ס"ק ו)ט) שכל שרובן עכו"ם תליני שפנל ממו, ואף במקום שאין תלה שהבעלים התייאשו ה"ו הוא שלו. וכן פסקו הדברי משפט (שם) והמהר"ש"ם (חי'ג סי' קנז) דלא כט"ו (שם)].

במקום שרובם השודים על מצוה השבת אבירה

אם מצא ברחובות שרוב העוברים ושבים הינם אינן שות"מ, ועל כן אין מדקדקים לקיים מצוה זו, יש להחשיב אותו מקום כמוצא אבדה במקום דרובם עכו"ם דפטור מלהשיב כנ"ל, כי ודאי הבעלים מתייאשים. [הגרנ"יק צ"ל (הגרנ"יק שפלט"מ (השבת אבדה הלכתנו פ"ב הגה יז)].

פריקה וטעינה

לעזור לחברו להשיא משא

חובה מה"ת לעזור לחברו לפרוק משא שעל גופו וכמו כן להצילו מצער הבא עליו. ועל כן הרואה חברו הטעון משא כבד, חייב לעזורו. [רמב"ם (עשה רג ולי"ת ע"ח), שו"ת הרשב"א (סי' רנב, רנו (רנה) והינדך (מורה נבקה - תקמא)]. וי"א שחויב זה הוא מדרבנן. [ע"י בתוס' רבינו פרץ (נד כ"ד): דסי"ל שאין מה"ת חיוב פריקה באדם אלא מדרבנן. וכן דעת השואל בשו"ת הרשב"א (שם)]. והעיקר כדעה הראשונה. [כ"י כן דעת רוב הראשונים. וכן הוא בט"ז (ח"י"מ סי' רעב על סעי' ה). וכן פסק הרבכ"י (י"ד סי' שעב אות ב). וש"י"מ שכן פסקו המשנה הלכות (ח"י"ב סי' תלא) והבצל החכמה (חי"ד סי' קכה)].

לעזור למי שנעמד בכביש (מהמת פנצ'ר וכדו')

אם רואה חברו שנעמד בכביש שחמת שהתקלקלה מכוניתו או התפנצ'ר אחד מהגלגלים, אם אין ביד חברו לתקנה או שהדבר כרוך שטרחא גדולה מאוד, חובה לעזור ע"מ להצילו מצערור שלא יצטרך להשהות במקום. [ע"י במרב"ם (סוף הל' רוצח) בב"י (סי' רעב), בסמ"ע (סי' ק"ז), בט"ז (שם) ובערה"ש (אותיות ח יג). וכן נקט בפאת שדך (ח"א סי' קסד). וע"י בש"י'ע (שם סעי' ז) ובפרי יצחק (חי"ב סי' נט) שבמקום שהגלגלים יכולים לבדם לית לן בה. ואם יש טרחא מרובה י"ל דדמי לחולה וזקן שמבואר שם שחייבים לעזרם. והכל לפי הענין].

עצירה לאנשים (טרמפ)

כמו כן אם מוצא חברו בכביש ואין בידו להגיע למחוזו חפצו כגון בשעות מאוחרות שאין כלי תחבורה מצויים וכדו', יש לעזורו אם הדבר בידו (ואין חשש סכנה בדבר) ולקחתו למקום ישוב. [כמבואר במקורות לעיל. וכשב"ד לנסוע בכלי תחבורה וכדו' אע"פ שאין חיוב משום עעבי"ח בדי"כ יש משום מצות גמ"ח. ונראה שאם מקום חפצו רחוק ממקום שהוא נוסע עד שהדבר גורם לצער ודאי אינו מחויב דמאי אולמי' דצערו דדידה מצערור דחברו. וע"י בכל זה באורך בשמעתא עמיקתא גליון שני"ה)]. ואם הדבר גורם הפסד ממוני או מניעת רווח, ע"י להלך.

אנשים ההולכים יחד בדרך כל א' עם רכבו וכדו', כיון שנתחברו לילך ביחד ואירע תקלה

לאחד מהם ואינו יכול לילך כ"כ במהירות, אין חבריו רשאין ליפרד ולהניח זה עם רכבו לבד בדרך, אם לא באופן שאינו יכול להמשיך כלל שאזי אי"צ להתעכב בשבילו יותר מדאי.

[ש"י'ע (שם סי' יב) וסמ"ע (סי' ס)]. וכשמתעכבים בשבילו צריכים לסייעו לתקן התקלה כמבואר לעיל. [ערה"ש (אות יג)]. ואם הדבר גורם הפסד ממוני או מניעת רווח, ע"י בסמוך.

קבלת שכר

אע"פ שחייב לעזור לחברו ע"מ להצילו מצער השהיה, מי"מ רשאי לדרוש שכר. [ע"י בב"מ (כב): שצער וישרא שלא הצטרך לשהות שם, בכלל טעינה (ושם מדובר אף כשעזר לו לפרוק משא מבהמה), וטעינה הרי היא אף בשכר כמבואר בש"י'ע (שם סעי' א). אלא שבראשנים הנ"ל משמע שהיכן שפורק עמו כע"י"פ משא שעליו בכלל פריקה, וקצ"ל. ואם הלה לא מוכן לשלם פטור. [גר"י (עעבי"ח אות א)]. ובמקום ג' הגוף ממש י"ל שחייב להצילו אף בחינם אפי' אין חשש פקו"ט]. [כן משמע הש"י'ע (י"ד סי' שלו סעי' ג). וכן מוכח מהמהרצ"ח (בי"ק פ"א: ה). וע"י בלשון הרמב"ם (פח"מ נדרים פ"ד), ואכמ"ל].

הוצאת ממון

אזרתו כרוכה בהוצאת ממון, הפסד או מניעת רווח מחמת שהייתו שם וכדו', פטור מלעזור או להמתין בשבילו כי אינו מחויב להציל אלא ע"י טורח גופו, אבל לא ע"י הוצאת ממון. [ע"י ח"י"מ ריש סי' רס"ה. וכן הוא בג"י (עעבי"ח אות א)]. ואם הלה מוכן לשלם הפסדו חייב ע"י ח"י"מ שם], אם בטוח הוא בעיניו שישלם. [גר"י (מצאיה אות ל)].

אינו לפי כבודו

אדם מכוונב כגון מחמת עשור, או ת"ח שאין דרכו לשאת משא וכדו' (אף בשלח), פטור מלעזור לחברו להשיא משאו. [ש"י'ע (שם י"ג גרס"י רסג) גר"י (אות לו)]. ומי"מ אם רוצה לעשות לפנים משורת הדין עושה. וי"א שאף אם הוא ת"ח עושה. וכן עיקר לבני ספרד. [ש"י'ע (שם)]. וי"א שאם הוא ת"ח אסור לו להחמיר ע"ע מפני כבוד התורה, ואם רוצה לעשות לפנים מן השורה ישלם מכספו לאחרים שיעשו בשבילו. וכן עיקר לבני אשכנז. [רמ"א (שם וסי' רסג סעי' א)].

תפיסת תור ומקום עבור חברו

תפיסת תור וכדו' עבור חברו

אסור לתפוס תור (ע"י קבלת מספר וכדו'), מנה שבחדר אוכל (כגון בישיבה וכדו') וכיוצא בזה עבור חברו, כי זה בכלל תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. [ש"י'ע (ח"י"מ סי' קה)]. ואף אם תפס לא זכה בו חברו, אלא שבדיעבד אם מסר לו, זכה. [קול אליהו (ח"י"מ סי' ט) הביאו בדברי גאונים (ככל קיב סי' י)].

תפיסה במקום מניעת רווח

במקום שבתפיסה אין אלא משום מניעת רווח בלבד, כגון בתפיסת תור, או במקום שיש מנה מיותרת בחדר אוכל וזוכה בה עבור חברו יש מקילין. [רמב"ן (ב"מ י. ד"ה ואם) הובא בערה"ש (סי' רסט אות א), וע"י"ש שהביא שתוס' חולקים. וע"י הרע"א (מד' ק' סי' קלג) הביאו הפת"ש (סי' קה ס"ק א)]. ועל כן בדיעבד אם תפס אין בדינו להוציא ממנו. [דהרי מדי מח' לא יצאנו כנ"ל].

מינה את חברו שליח

יש מי שאומר שאם מינה את חברו שליח מותר לתפוס ומועילה תפיסתו, ולהלכה אף באופן זה אסור והתפיסה לא מועילה. [ש"י'ע (סי' קה סעי' א) כתוס' דלא כרש"י דסי"ל דמהני שליחות. ודעת המהר"א ששון (תורת אמת סי' סז) דמ"מ יוכל המוחזק לומר קים לו כרש"י דבעשהו שליח מהני. והביאו הש"י'ד (סי' ק א)]. וי"א שמ"מ אם שילם עבור השליחות מותר, [ש"י'ד (שם) ושער משפט (סי' קפב ס"ק א), אולם התומים (סי' א ואורים סי' א) והתניבות (שם ס"ק ב) נקטו דאין חילוק ולעולם לא וכן]. ומי"מ אם כבר תפס עבור חברו אפילו עדיין לא מסר אין בדינו להוציא ממנו. [שממח' לא יצאנו כנ"ל].

מנו דוכי לנפשיה

אם גם לתופס יש זכות לקחת לעצמו יכול לתפוס עבור חברו ויקח קודם עבורו ואחר כך לעצמו. [ש"י'ע (סעי' ג). וע"י בסמ"ע (סי' ג), בתיבות (ביאורים סי' א וחי' ס"ק ד) ובערה"ש (אות ג) שכת' שמ"מ אם היה השליח עכו"ם לא זכה בעד משלחו אפי' אם הלה חייב גם לו דאין לו שליחות, ע"כ].

תפיסת מקום חניה או בתחבורה ציבורית

אסור לתפוס מקום חברו בתחבורה ציבורית כי הדבר חב לאחרים, ונראה שלא מועיל תפיסת מקום עבור חברו ואף להתופס יש זכות לעצמו, כי זכות השיבה הוא דוקא כשיושב בפועל. וכן הדין לענין תפיסת חניה וכדו'. [ע"י בכל זה בס"י'ד בשמעתא עמיקתא גליון שס"ו].

פקיד

אם פקד הממונה על הדבר נתן תור וכדו' גם עבור חברו בידעה שהוא עדיין לא הגיע אין איסור (אם יש לו סמכות לכך). [ע"י בש"י'ע (סעי' ג) ובקצות (סי' ג). וע"י בשמעתא עמיקתא גליון שס"ו].

ניתן להאזין לשיעורי הלכה **מבעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א** בקול הלשון – **טל': 6761* יש להקיש 3-3-1 שלוחה 65**

ניתן לתרם דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: **1. קופות נוספות 2. היכוי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא**

🕎🕎

הגליון נתרם בעילום שם **להצלחת התורם ומשפחתו** – לשאלות הערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

להצטרפות לרשימת התפוצה בדוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת: amikta571@gmail.com

